Rade Bačković

INSTRUKCIJE ZA TUMAČENJE PODATAKA IZ IZVEŠTAJA KREDITNOG BIROA SA MODELOM KREDIT SKORINGA

Savetovanje "Retail Banking 2005" održano je 16. i 17. juna na Paliću u organizaciji Udruženja banaka Srbije. Na ovom dvadesetom po redu savetovanju zaposlenih na poslovima sa stanovništvom, u bloku tema o radu Kreditnog biroa u Srbiji, Rade Bačković rukovodilac Kreditnog biroa i specijalni savetnik UBS, izložio je današnju poziciju Kreditnog biroa i planove daljeg razvoja. Osim toga, predstavio je model Kreditnog skoringa koji je pripremljen da bi se bankama olakšalo tumačenje izveštaja Kreditnog biroa i da bi se dobila objektivna ocena boniteta klijenata. Model se zasniva na inostranim iskustvima prilagođenim našim uslovima i potrebama.

Zahtev za dobijanje Izveštaja od Kreditnog biroa mogu podneti banke članice Kreditnog biroa, kao i građani:

Kreditni biro izdaje sledeće vrste izveštaja:

1. Po zahtevu banke:
   1.1. **Osnovni izveštaj za fizička lica**
   1.2. **Sintetički izveštaj za fizička lica**
   1.3. Za žirante po kreditima banka povlači jedan od izveštaja po sopstvenom izboru (Osnovni ili Sintetički izveštaj)
   1.4. Za članove porodičnog domaćinstva korisnika kredita banka povlači Sintetički izveštaj koji se odnosi na korisnike kredita.
2. Po zahtevu građana – **Lični izveštaj**.
3. Po posebnom zahtevu banke – **Dodatni izveštaj**.

Banka je **dužna** da za:

- tražioca kredita u visini do 100.000,00 dinara (glavnica bez kamate) povuče najmanje Sintetički izveštaj, a može ili Osnovni izveštaj;
- tražioce kredita u visini preko 100.000,00 dinara (glavnica bez kamate) povuče Osnovni izveštaj.

Banka sama odlučuje **da li će** i koju vrstu izveštaja povući za podnosioce zahteva za:

- kredit koji se odobrava po osnovu

novčanog depozita (u devizama ili dinarima) u visini od 100% kredita i više;
- korišćenje tekućeg računa građana;
- korišćenje debitne platne kartice.

Kod izbora vrste izveštaja koji će povući za pojedine korisnike usluga, banka mora imati u vidu, pre svega visinu gubitka i štetu koju može imati u slučaju donošenja pogrešne odluke o pružanju konkretne usluge.

Šteta koja nastaje za banku nesumnjivo je veća i sa manjom mogućnošću za upravljanje rizikom u slučaju pogrešno donete odluke o odobrenju kredita u odnosu na odluku o otvaranju tekućeg računa ili izdavanje platne kartice. Sredstva odobrena po osnovu kredita se, po pravilu, u celosti prenose u korišćenje klijentu i banka nije u mogućnosti da usklađuje obim korišćenih sredstava sa urednošću klijenta. Kod tekućih računa i platnih kartica banka je u mogućnosti da upravlja obimom korišćenih sredstava, što čini preko broja izdatih čekova, kod platnih kartica preko limita, a u slučaju potrebe može izvršiti blokadu korišćenja platne kartice ili tekućeg računa.

Nematerijalizovana šteta kod pogrešno donete odluke može imati dalekosežne posledice za banku. Ova šteta se ispoljava preko konflikta između banke i klijenta koji se na kraju mora rešiti arbitražom neke treće strane, najčešće suda. Sve to negativno utiče na imidž banke jer je javnost po pravilu uvek na strani građanina, a ne na strani banke, bez obzira na stvarne činjenice koje su prisutne u ovom konfliktu.

Ovo su bili razlozi i potreba da se za različite vrste usluga kreiraju i izdaju različite vrste izveštaja.

Postupak za povlačenje Osnovnog ili Sintetičkog izveštaja

a) Postupak povlačenja Osnovnog ili Sintetičkog izveštaja

Za građane podnosioce zahteva za korišćenje jedne ili više bankarskih usluga, uz prethodno pribavljenu usmenu saglasnost građanina, banka unošenjem matičnog broja putem šalterske (korisničke) aplikacije proverava da li građanin ima do tada datu saglasnost.

Ukoliko nije data saglasnost, ovlašćeni radnik banke popunjava obrazac Saglasnosti koju građanin potpisuje, a ukoliko postoji, banka umesto obrasca Saglasnosti popunjava obrazac "Zahtev Kreditnom birou za izdavanje Izveštaja", koji takođe građanin potpisuje.

Davanje saglasnosti od strane građana podrazumeva da je ona data uz njihovo lično prisustvo i njihovu identifikaciju podnošenjem na uvid jedne od ličnih isprava (lična karta, pasoš) ovlašćenom radniku banke.

Međutim, moguć je i izuzetak. U slučaju kada je banka u mogućnosti da izvrši naknadnu proveru potpisa i podataka unetih u obrascu Saglasnosti, nije obavezno prisustvo građanina. Na primer, kada banka dostavlja poštom obrasce zahteva za kredit **sopstvenim klijentima**, tada može uz obrazac Zahteva za kredit dostaviti i obrazac Saglasnosti. (Ne dostavlja se obrazac Zahteva za izdavanje Izveštaja jer banka nema informaciju da li su ti građani već dali saglasnost).

Banka, isto tako može u okviru obrasca zahteva za kredit ili pristupnice za dobijanje debitne ili kreditne kartice stipulisati jedan član kojim se građanin saglašava da banka može povući Izveštaj od Kreditnog biroa radi provere njegove zaduženosti i urednosti u korišćenju usluga kod banaka.

Bitno je istaći da **nijedan** izveštaj banka **ne može povući bez prethodno obezbeđene saglasnosti i potpisa građanina**, koju on daje preko obrasca "Saglasnost za pribavljanje Izveštaja od Kreditnog biroa" ili preko obrasca "Zahtev Kreditnom birou za izdavanje izveštaja"!

Unošenjem podataka sa obrazca Saglasnosti, odnosno Zahteva putem korisničke aplikacije, radnik banke povlači Izveštaj od Kreditnog biroa. Bitno je naglasiti da izveštaj koji banka povlači predstavlja **poslovnu tajnu** i služi isključljivo banci za donošenje odluke o pružanju konkretne usluge. Znači, **ne sme se umnožavati, niti davati** klijentu banke.

b) Postupak povlačenja Ličnog izveštaja

Zahtev za dobijanje Ličnog izveštaja građani mogu podneti
- na šalteru bilo koje banke, ili
- neposredno Kreditnom birou.

Razlozi za traženje Ličnog izveštaja mogu biti različiti, na primer: radi ličnog uvida

građanina u obaveze prema bankama, lizing kompanijama, zbog sumnje u tačnost podataka koji se o njemu vode u Kreditnom birou, i drugo.

Na osnovu usmenog zahteva građanina ovlašćeno lice banke uvidom u identifikacioni dokument (lične karte ili pasoša) unosi predviđene podatke u obrazac Zahteva za dobijanje Ličnog izveštaja.

Posebnu pažnju banka mora posvetiti i tačno uneti podatke **o roku i načinu** dostavljanja Ličnih izveštaja. Pod ličnim preuzimanjem Izveštaja podrazumeva se njegovo preuzimanje **isključivo** kod Kreditnog biroa.

Pored građanina na koga se Lični izveštaj odnosi, zahtev za njegovo dobijanje može podneti i ovlašćeno lice. Obrazac Punomoć kreiran od strane Kreditnog biroa može biti overen kod opštine, nadležnog suda, na šalteru banke ili kod Kreditnog biroa, uz obavezno prisustvo lica koje daje punomoć i lica koje prima punomoć.

Zahtev za dobijanje Ličnog izveštaja ovlašćeni radnik banke dostavlja Kreditnom birou putem šalterske aplikacije.

Ukoliko se građanin opredelio da Lični izveštaj preuzme kod banke, ovlašćeno lice banke elektronski dostavlja zahtev i povlači izveštaj od Kreditnog biroa i uručuje ga građaninu (zajedno sa obrascem Zahteva za ispravku - dopunu podataka). Građanin se u svom zahtevu za povlačenje izveštaja može opredeliti da mu se Lični izveštaj dostavi elektronski na e-mail građanina, e-mail banke, zatim ličnim preuzimanjem kod Kreditnog biroa, dostavljanjem izveštaja putem pošte, na lični faks ili faks banke. Kreditni biro će postupiti u skladu sa iskazanim zahtevom građanina. Bitno je naglastiti da građanin Zahtev za povlačenje izveštaja može usmeriti **samo preko banke ili kod Kreditnog biroa**, uz prethodnu uplatu odgovarajuće naknade za povlačenje izveštaja.

Primedbe na tačnost podataka iz Ličnog izveštaja građani unose u obrazac Zahteva za ispravku – dopunu koristeći uputstvo koje je dato na poleđini ovog obrasca.

Popunjen obrazac Zahteva za ispravku – dopunu građani mogu dostaviti Kreditnom birou preko banke, poštom ili ličnom predajom Kreditnom birou.

Bitno je istaći da banke podatke iz Zahteva za ispravu dostvljaju Kreditnom birou putem korisničke aplikacije – Reklamacije.

v) Postupak dobijanja Dodatnog izveštaja

Po posebnom zahtevu banke, Kreditni biro je u mogućnosti da kreira Izveštaj koji može sadržati određene specifične informacije koje su od interesa za banku.

Sadržaj Dodatnog izveštaja, rokove i način njegove dostave banci, banka utvrđuje u dogovoru sa Kreditnim biroom.

U dosadašnjoj praksi rada Kreditnog biroa, banke su najčešće upućivale zahteve za ovim izveštajem koji sadrži podatke o sopstvenim klijentima za koje su druge banke povlačile izveštaje od Kreditnog biroa, kao i podatke o statusima svojih klijenata kod drugih banaka.

Bitno je naglasiti da Zahtev za dobijanje dodatnog izveštaja banka može uputiti samo za **sopstvene klijente** (koji koriste neku od usluga banke) i to one sopstvene klijente koji imaju **datu saglasnost** za povlačenje izveštaja od Kreditnog biroa (saglasnost koju su dali bilo kojoj banci do dana podnošenja zahteva od strane banke za dobijanje Dodatnog izveštaja).

g) Korišćenje portala i pregleda Kreditnog biroa

Pored Dodatnog izveštaja, po zahtevu banke, Kreditni biro će bankama obezbediti:

a) Portal Kreditnog biroa
b) Preglede.

Portal Kreditnog biroa predstavlja osnovni elektronski metod za pregled opštih podataka – korišćenja usluga Kreditnog biroa, kao i o dobijanju dodatnih informacija. Pristup portalu imaju ovlašćena lica banaka članica Kreditnog biroa.

Portal nudi usluge:

- direktnog uvida u podatke iz poslovanja (broj zahtevanih i dobijenih izveštaja, istorijat primljenih paketa, podaci o reklamacijama i njihovim statusima);
- pretplate na periodične izveštaje Kreditnog biroa u elektronskoj ili papirnoj formi (crne liste, povučene saglasnosti).

Kreditni biro će bankama članicama moći da obezbedi i informacije na nivou bankarstva koje će im biti od pomoći kod izrade akata

poslovne politike i planova razvoja poslova sa građanima, kao što su:

- ukupan obim odobrenih kredita po broju i iznosu, kao i po namenama;
- ukupan obim dospellih a nenaplaćenih potraživanja od građana po osnovu kredita, kao i kretanje stope neurednosti;
- dinamiku kretanja broja izdatih platnih kartica po vrstama;
- i druge informacije po zahtevu banaka članica Kreditnog biroa, koje će biti definisane u bilateralnom dogovoru.

Tumačenje podataka iz izveštaja

Kao što je već navedeno, **Osnovni izveštaj** je dobra podloga za donošenje adekvatne odluke, obzirom da ovaj izveštaj sadrži i istorijske podatke o načinu korišćenja bankarskih usluga. Stoga se preporučuje njegovo korišćenje kod donošenja odluka za pružanje usluga koje mogu imati veće štete za banku.

Osnovni izveštaj predstavlja **poslovnu tajnu** za banku i služi isključivo za svrhu donošenja odluke o konkretnom zahtevu građana. Ne daje se na uvid klijentu, bez obzira da li je odluka o pružanju usluge pozitivna ili je negativna.

Po donošenju **pozitivne odluke**, izveštaj predstavlja sastavni deo dokumentacije o odobrenoj usluzi i odlaže se u dosije klijenta.

U slučaju donošenja **negativne odluke**, zbog nezadovoljavajućih podataka iz Izveštaja, ta činjenica se **usmeno saopštava klijentu**. Ovaj izveštaj se čuva najmanje 30 dana od dana donete odluke, zbog mogućnosti reklamacija klijenta na podatke u Izveštaju, nakon čega se komisijski uništava.

Ukoliko klijent smatra da je odluka doneta na osnovu netačnih podataka iz Izveštaja, banka je dužna da mu ukaže na **mogućnost provere tih podataka** povlačenjem Ličnog izveštaja i ulaganjem prigovora na podatke za koje smatra da su netačni.

A. Osnovni izveštaj za fizička lica

Osnovni izveštaj sadrži sledeće grupe podataka na osnovu kojih banka utvrđuje bonitet klijenta i vrši procenu rizika u slučaju prihvatanja zahteva klijenta za korišćenje bankarske usluge:

1. **Matični podaci**

Matični podaci (ime, ime oca, prezime, matični broj i adresa) koji su sadržani u Izveštaju su podaci o klijentima koji su uneti na klijentskoj aplikaciji prilikom preuzimanja i unosa podataka iz Saglasnosti, odnosno Zahteva za izdavanje izveštaja

Bitno je da ovi **podaci budu ažurni**, što banke teško mogu postići u toku svog redovnog poslovanja sa klijentima, obzirom da su klijenti nezainteresovani da se ovi podaci ažuriraju.

Da bi se ostvarila potrebna ažurnost ovih podataka potrebno je da banke, prilikom preuzimanja saglasnosti od građana, izvrše proveru ovih podataka uvidom u lična dokumenta građana i usmenog upita o tačnosti podataka i da u obrazac Saglasnosti unesu ažurne podatke. Na ovaj način se u operativnoj bazi podataka Kreditnog biroa ažuriraju matični podaci klijenata koji su dali saglasnost za povlačenje izveštaja kod bilo koje banke.

2. **Apliciranje, zaduženost i saglasnosti**

2.1. **Broj apliciranja na sistem u poslednjih 30 dana**, predstavlja broj podnetih zahteva banaka za povlačenje izveštaja od Kreditnog biroa u poslednjih 30 dana (u koji se ne uključuje zahtev koji se trenutno obrađuje). Što je veći broj apliciranja na sistem, odnosno što je veći broj izvršenih provera, to može da znači da se klijent nalazi u nekim finansijskim problemima, i predstavlja veći negativan uticaj na bonitet klijenta.

2.2. **Ukupan broj apliciranja na sistem**, predstavlja broj podnetih zahteva banaka Kreditnom birou za povlačenje izveštaja o klijentu počev od dana formiranja jedinstvene baze Kreditnog biroa do dana davanja poslednje – tekuće saglasnosti za povlačenje izveštaja (i u ovom slučaju se ne uključuje zahtev koji se trenutno obrađuje).

Ukupan broj apliciranja treba posmatrati, takođe, kao negativan faktor na bonitet, i to samo u slučaju kada ovaj broj bitno odstupa od broja korišćenih usluga kod banaka. Naime, što je veći broj apliciranja u odnosu na broj korišćenih usluga, to je veći negativan uticaj na bonitet. Njegov negativan uticaj ne postoji u slučaju poklapanja broja aplikacija sa brojem korišćenih usluga.

2.3. **Ukupno zaduženje** predstavlja ukupan iznos tekućeg zaduženja klijenta

na dan izdavanja poslednjeg izveštaja. U ukupno zaduženje se uključuju ukupne preostale obaveze po osnovu kredita (ostatak duga), ukupan iznos docnje i spornog potraživanja po svim uslugama koje klijent koristi i ostatka duga po kreditu po kome je aktivirano jemstvo. Poređenjem ovog podatka sa ukupnim primanjima klijenta na mesečnom nivou na najbolji mogući način se može doći do zaključka o solventnosti klijenta, odnosno o njegovoj mogućnosti da redovno izmiruje obaveze po osnovu traženog kredita. Ovaj faktor prevashodno treba da bude osnov za donošenje odluke o odobrenju kredita, a ne i odluke o otvaranju tekućeg računa ili izdavanja platne kartice.

Pored navedenih iznosa, potrebno je uključiti i iznos u korišćenju kredita odobrenog po osnovu kreditnih kartica, kao i deo pozajmice po tekućim računima građana (oko 40% od iznosa odobrene pozajmice), koji za sada nisu uključeni u iznos ukupnog zaduženja klijenta.

2.3.1. Pravilnom upotrebom ovog podatka banka na najneposredniji način utiče na nivo zaduženosti klijenata, može sprečiti njihovu prezaduženost i time otkloniti rizik neurednosti za klijenta, a za samu banku otkloniti rizik povraćaja odobrenih sredstava.

2.3.2. Za kredite sa rokom vraćanja do 5 godina banke su, shodno odluci NBS, dužne da klijentima omoguće mesečnu zaduženost do 30% njihovog mesečnog primanja, kada banke nisu u obavezi da izvrše rezervisanje sredstava po osnovu odobrenih kredita.

2.3.3. Za kredite sa rokom vraćanja do 5 godina je data mogućnost klijentima da povećaju svoju kreditnu sposobnost uključivanjem prihoda članova svog porodičnog domaćinstva. Uključivanjem prihoda, kao i rashoda članova porodičnog domaćinstva klijenta, banka utvrđuje kreditnu sposobnost domaćinstva, odnosno stopu zaduženosti porodičnog domaćinstva u odnosu na iznos ukupnih prihoda domaćinstva.

2.3.4. Stopa zaduženosti članova porodičnog domaćinstva se utvrđuje na osnovu Sintetičkog izveštaja za korisnike kredita, obzirom da se članovi porodičnog domaćinstva ovde pojavljuju kao aktivni učesnici u obavezama po kreditu.

Visina zaduženosti u odnosu na primanja negativno utiče na bonitet klijenta, odnosno što je veća stopa zaduženosti to je veći negativan uticaj na bonitet, odnosno solventnost klijenta.

2.3.5. Kod izračunavanja stope zaduženosti banka dovodi u odnos, mesečne prihode klijenta (odnosno prihode članova porodičnog domaćinstva) i mesečna zaduženja, uključujući i mesečnu obavezu po traženom kreditu. Stopa zaduženja ne bi trebalo da iznosi više od 30% od mesečnog prihoda kod kredita sa rokom vraćanja do 5 godina. Ova stopa za kredite sa rokom vraćanja više od 5 godina može biti i veća, ali nikako veća od 50% mesečnih primanja klijenata.

2.3.6. Ukoliko je tako utvrđena stopa zaduženja veća od 30%, odnosno od 50% mesečnih primanja banka treba da ponudi klijentu onaj iznos kredita sa mesečnom ratom čijim uključivanjem u ukupno zaduženje stopa zaduženja ne prelazi više od 30%, odnosno 50% mesečnih primanja.

2.4. **Pregled datih saglasnosti** predstavlja informativni podatak o datumu kada je klijent dao saglasnost i da li je i kada tu saglasnost povukao. U slučaju povlačenja saglasnosti, može se postaviti pitanje razloga za njeno povlačenje. S toga se ovaj faktor može koristiti kao faktor koji negativno utiče na bonitet klijenta, ali samo u slučaju kada izveštaj ne sadrži relevantne i dovoljno podataka za utvrđivanje boniteta. Njegov uticaj, ukoliko se koristi je mali i ne bi trebalo da u ukupnom skoru participira sa više od 2%.

3. **Obaveze po kreditima**

3.1. **Korišćenje kredita**

U ovoj sekciji dati su svi relevantni podaci o kreditima, odobrenim počev od 01.01.2002. godine, a koji mogu biti u otplati ili su već

otplaćeni.

Podaci o kreditima koji su otplaćeni će se iskazivati u izveštajima u naredne tri godine računajući ovaj rok počev od dana kada su otplaćeni.

Kao što je već rečeno, podaci o otplaćenim kreditima su izuzetno značajni za utvrđivanje boniteta klijenata jer se na osnovu ovih podataka utvrđuje ponašanje klijenata u prošlosti. Što duža vremenska serija podataka to je bolja osnovica za ocenu i utvrđivanje boniteta.

Za otplaćene kredite, kao i kredite koji se nalaze u otplati u Izveštaju iskazuju se **pozitivni podaci** (sekcija 3.1. Korišćenje kredita), kao i **negativni podaci** (sekcija 3.2. Docnja po kreditima).

Pozitivni, kao i negativni podaci će se nalaziti u izveštajima u naredne tri godine, počev od dana otplate kredita.

To znači, da se izmirivanjem obaveza po docnji za kredite u otplati ne briše podatak o docnji, on ostaje i nalaziće se u izveštajima u naredne tri godine počev od dana otplate kredita.

Na ovu činjenicu je potrebno da banke ukažu podnosiocima zahteva za kredit koji imaju i izmiruju docnju po kreditima u otplati. Ali isto tako, da im ukažu da će se protekom vremena smanjivati negativan uticaj docnje na njihov bonitet.

Redni broj (kolona 1), dati su podaci o bankama kod kojih klijent koristi kredit u vidu slovne oznake (banka A, banka B i t.d.), a numerička oznaka označava broj kredita koje klijent koristi kod banke. Na primer, ukoliko u koloni redni broj stoji: A1, A2, B1 znači da klijent kod banke A koristi, ili je koristio dva kredita, a kod banke B jedan kredit.

Iznos kredita (kolona 2) predstavlja ukupno obračunato zaduženje građanina po osnovu odobrenog kredita (glavnica i kamata) koji su otplaćeni ili su u otplati, i to na dan zaključenja ugovora o kreditu.

Period / rok otplate (kolona 3) iskazuje u kojim periodima se kredit otplaćuje (mesečno, tromesečno i slično) i u kom roku se ima otplatiti (u roku od 6 meseci, 12 meseci i slično). Moguće je da period otplate kredita bude jednak roku otplate, a to je slučaj kada se kredit otplaćuje jednokratno u celosti. To je slučaj kod poljoprivrednih kredita kod kojih se period i rok otplate iskazuju, na primer 12m/12m za kredit koji se vraća jednokratno godišnje.

Iznos rate (kolona 4) predstavlja iznos rate po kreditu koji je u otplati, kao i iznose rata po kreditima koji su otplaćeni. Vrednosti u ovoj kolini su iskazane i zbirno i to samo za kredite koji se nalaze u otplati. Ovaj podatak predstavlja iznos mesečnog zaduženja po kreditima u otplati.

Datum početka (kolona 5) i **datum kraja otplate** (kolona 6) predstavljaju datume početka i kraja otplate prema ugovoru o kreditu.

Status (kolona 7) iskazuje status kredita sa aspekta urednosti, odnosno neurednosti korisnika kredita, i to za kredite koji su u otplati, tako i za kredite koji su otplaćeni. Status može biti uredan, što znači da korisnik kredita izmiruje svoje obaveze u skladu sa ugovorom.

Pored statusa uredan, korisnik kredita može biti i u statusu docnje ili utuženja. Ovi statusi **uvek** moraju biti propraćeni odgovarajućim podacima u sekciji 3.2. Docnja po kreditima u kojima se evidentiraju podaci o datuma nastanka docnje, broju dana docnje, kao i iznosu docnje ili utuženja.

Izmirivanjem obaveze po osnovu docnje korisniku kredita se u sekciji 3.1. Korišćenje kredita dodeljuje status uredan, ali u sekciji 3.2. Docnja po kreditima ostaju podaci o docnji koji će se pojavljivati u izveštajima Kreditnog biroa u naredne tri godine, računajući ovaj period od dana otplate kredita. Na ovu činjenicu banke moraju ukazati klijentima.

Pored statusa uredan, u docnji i utužen, kredit može imati i status otplaćen.

Ostatak duga (kolona 8) predstavlja podatak o iznosu preostalog duga po svim kreditima koji se nalaze u otplati. Za kredite koji su otplaćeni, i koji imaju status OT ostatak duga mora iznositi 0.

Ovaj podatak je promenljiv jer se iznos ostatka duga uvećava novim zaduženjima, odnosno smanjuje se otplatom kredita. Na osnovu ovog podatka banka vrši procenu buduće moguće zaduženosti klijenta.

Datum prijave Kreditnom birou (kolona 9) predstavlja datum kada su podaci o kreditu prenešeni iz privatnih baza banaka u izveštajnu bazu Kreditnog biroa.

3.2. **Docnja po kreditima**

Datum prijave Kreditnom birou pokazuje

stanje docnje po kreditima na dan povlačenja izveštaja i to za kredite koji su otplaćeni i istorijat kretanja docnje u periodu otplate ovih kredita, a po kreditima koji su u otplati, dinamiku docnje u periodu od dana početka otplate do dana povlačenja izveštaja.

Bitno je istaći da se stanje docnje po kreditima evidentira i zadržava u izveštaju za svaki period od dana početka otplate do dana povlačenja izveštaja, kao što se vidi iz naredna dva primera.

Docnja po kreditima

	Redni broj	Datum nastanka Docnje	Broj dana Docnje	Iznos Docnje	Datum prijave K.B.
Primer 1	A1 A1	01.10.2004. 15.01.2005.	65 70	12.600 6.500	10.01.2005. 03.04.2005
	U izveštaju povučenom 10.01.2005.				
Primer 2	B1	01.10.2004.	65	12.600	10.01.2005.
		U izveštaju povučenom 10.02.2005.			
Primer 2	B1	01.10.2005	95	15.600	10.02.2005.

Primer 1:

Korisnik kredita je dospeo u docnju, zatim se vratio u status urednosti, te je opet zapao u docnju pa se nakon toga vratio u status urednosti.

Primer 2:

Korisnik kredita je iz urednosti dospeo u docnju koja je trajala duže od tri meseca pri čemu se iznos docnje menjao, a banke su za to vreme povukle dva izveštaja o klijentu.

Podaci iz navedena dva primera će se u izveštaju iskazati na sledeći način:

U drugom primeru obzirom da neurednost traje u kontinuitetu i da se u tom periodu menjao samo iznos, prvo stanje neurednosti koje počinje od 01.10.2004. godine sa datim iznosom se iskazuje sa stanjem na dan povlačenja izveštaja, odnosno 10.01.2005. godine. Sledećim povlačenjem izveštaja (10.02.2005. godine) iskazuje se ukupna neurednost na taj dan sa tim da neurednost traje počev od dana prvobitno nastale docnje (01.10.2004. godine).

Znači, korisnik kredita je dospeo u status neurednosti 01.10.2004. godine sa iznosom od 12.600,00 dinara i taj iznos se u međuvremenu povećao počev od 10.01.2005. godine na 15.600,00 dinara.

U Izveštaju je iskazan i podatak o maksimalnom iznosu docnje. To je podatak o najvećem iznosu docnje koji je ostvaren u periodu trajanja svake konkretne docnje.

4. **Jemstvo po kreditima**

4.1. **Dato jemstvo**

Ova sekcija sadrži podatke o:

- kreditima po kojima je lice na koga se izveštaj odnosi bilo žirant (za otplaćene kredite), kao i kreditima po kojima je jemstvo u toku (krediti u otplati);

  Ovi podaci se nalaze u kolonama 2 – Iznos kredita, koloni 3 – Datum kraja otplate kredita i koloni 7 – Ostatak duga;
- urednosti korisnika kredita u otplati kredita po kome je lice na koga se izveštaj odnosi žirant iskazuje se podatkom o statusu - kolona 6;
- aktiviranom jemstvu, odnosno o zaduženju žiranta po osnovu njegovog jemstva po kreditu iskazuje se preko podataka o datumu aktiviranog jemstva - kolona 4, kada je žirant zadužen i kada je postao stvarni dužnik po kreditu po kome je bio žirant i o iznosu aktiviranog jemstva - kolona 5, koji iskazuje iznos zaduženja žiranta.

Danom aktiviranja jemstva žirant postaje dužnik, preuzima otplatu dela kredita u iznosu aktiviranog jemstva.

Aktivirano jemstvo, po pravilu, nastaje sudskom presudom, koji neotplaćeni deo duga po kreditu zbog nemogućnosti da banka naplati ostatak duga od glavnog dužnika solidarno raspodeljuje na žirante.

Za sagledavanje jemstva i njegovog uticaja na bonitet potrebno je imati u vidu sledeće činjenice:

- stopa nevraćanja kredita, a time i verovatnoća da će doći do aktiviranja jemstva iznosi 3%, odnosno 0,03;
- u većini slučajeva banke odobravaju kredite sa 2, a češće sa 3 žiranta (za

kredite preko 100.000 dinara), a dug po kreditu u slučaju aktiviranja jemstva se solidarno raspodeljuje na žirante.

U modelu za izračunavanje kreditnog skoringa koji je dat u prilogu, uvažene su navedene činjenice, tako da je u modelu predviđeno:

- za kredite koji se uredno izmiruju ukupno zaduženje žiranta utvrđeno je u visini od 5% od ostatka duga,
- za kredite koji su u docnji, ukupno zaduženje iznosi 40% od ostatka duga;
- za kredite po kojima je dužnik utužen, ukupno zaduženje iznosi 80% od ostatka duga.

Činjenica je i da su i navedena zaduženja nerealna, da su veća od mogućih jer se dug po kreditu u slučaju aktiviranog jemstva solidarno raspodeljuje na žirante.

Imajući u vidu navedene činjenice smatramo da većina banaka neadekvatno vrše procenu kreditne zaduženosti građana koji su jemci po kreditima, čime te građane neopravdano isključuju kao moguće korisnike kredita.

4.2. **Docnja jemca**

Ova sekcija sadrži podatke o urednosti, odnosno o neurednosti u izmirivanju obaveza ranijeg žiranta sada dužnika po osnovu dela kredita sa kojim je zadužen iz osnova aktiviranog jemstva.

U okviru ove sekcije prate se svi relevantni podaci o docnji jemca kao i kod glavnog dužnika, a to su podaci o: datumu nastanka docnje, broju dana docnje, iznosu u docnji (stanje na dan povlačenja izveštaja) i o maksimalno ostvarenoj docnji u vremenu trajanja docnje.

4.3. **Otkazano jemstvo**

U okviru ove sekcije nalaze se podaci o datumu datog jemstva i datumu povučenog jemstva, odnosno otkazanog jemstva po određenom kreditu iz sekcije 4.1. Dato jemstvo.

Pojava otkazivanja jemstva je sve češća početkom rada Kreditnog biroa jer jedan broj banaka jemstvo po kreditu tretira kao efektivno zaduženje žiranta i to u celokupnom iznosu kredita, što je pogrešno i neopravdano i u velikoj meri smanjuje potencijalni broj korisnika kredita kod banaka.

Podaci o otkazanom jemstu će se zadržati u izveštajima u naredne tri godine od dana povlačenja jemstva.

5. **Tekući računi**

5.1. **Korišćenje tekućih računa**

U okviru ove sekcije sadržani su podaci o:

- rednom broju (kolona 1), u okviru koga se navode banke u vidu slovnih oznaka (A, B, itd.) i broja tekućih računa u okviru svake banke kod koje građanin za koga se povlači izveštaj, ima otvoren tekući račun.
- korišćenju tekućeg računa (kolona 2), sa aspekta njegove aktivnosti koja se može iskazati kao: **pasivan** račun (po kome u dužem periodu nije bilo prometa o čemu sama banka donosi odluku), **aktivan** po kome se odvija odgovarajući promet ili je **blokiran**, iz razloga da su čekovi i čekovna kartica ukradeni, izgubljeni ili zbog nekog drugog razloga (sumnje banke u zloupotrebu računa);
- visini odobrene pozajmice po računu (kolona 3), odnosno o dozvoljenom prekoračenju. Prema podacima banaka korisnici tekućeg računa koriste u proseku 50% od iznosa odobrenih pozajmica, što treba imati u vidu kod utvrđivanja ukupnog zaduženja klijenata;
- statusu u korišćenju tekućeg računa (kolona 4) sa aspekta urednosti, a može biti: uredan, u docnji (kada korisnik tekućeg računa ima nedozvoljena prekoračenja po računu duže od 60 dana) i utužen, odnosno kada banka sudskim putem pokušava naplatiti nedozvonjena prekoračenja po računu.

5.2. **Sporna potraživanja**

U okviru ove sekcije sadržani su podaci o:

- rednom broju (kolona 1)
- datumu nastanka spornog potraživanja po tekućem računu (kolona 2);
- iznosu tog spornog potraživanja (kolona 3);
- maksimalni iznos spornog potraživanja (kolona 4)
- datumu prijave Kreditnom birou (kolona 5).

Bitno je istaći da se ovi podaci obavezno iskazuju ukoliko tekući račun ima status docnje ili utuženja, što ukazuje da je korisnik tekućeg računa u nedozvoljenom prekoračenju, odnosno

da banka vodi sudski spor sa korisnikom tekućeg računa za naplatu svog potraživanja. Po okončanju sudskog spora, po pravilu, banka gasi tekući račun kada se ovom računu dodljuje status ugašen.

6. **Platne kartice**

6.1. **Debitne platne kartice**

U izveštaju je učinjena razlika između debitnih i kreditnih kartica i odvojeno se iskazuju u izveštaju, obzirom da se banke otpočele sa izdavanjem kreditnih kartica.

Bitna razlika je što kod korišćenja debitnih kartica korisnik kartice može raspolagati samo sa sopstvenim sredstvima na računu, a kod kreditne kartice sopstvenim i sa sredstvima odobrenog kredita od strane banke.

6.1.1. **Korišćenje kartice**

U okviru ove sekcije u izveštaju se iskazuju sledeći podaci:

- Redni broj (kolona 1) šifrirana oznaka banke koja je izdala karticu;
- Vrsta kartice (kolona 2), označen naziv kartice koju građanin koristi;
- Aktivnost (kolona 3), označava stanje kartice sa aspekta njene aktivnosti, a može biti: aktivna, pasivna ili blokirana (zbog krađe, gubljenja ili zloupotrebe).
- Odobrenom limitu po karticama predstavlja iznos sredstava sa kojim korisnik platne kartice može raspolagati u određenom periodu (ne sredstvima banke već sopstvenim sredstvima), a za inostrane kartice data je visina limita u stranoj valuti;
- Statusu koji ukazuje na urednost u korišćenju kartica, a koji može biti uredan, u docnji i utužen, kao i da je kartica ugašena.

6.1.2. **Sporna potraživanja**

U okviru ove sekcije su dati podaci o:

- datumu nastanka spornog potraživanja po karticama koji se iskazuje u slučaju kada je korisnik kartice došao u docnju ili je utužen;
- iznosu spornog potraživanja koji se obavezno iskazuje ukoliko je korisnik platne kartice u docnji ili je utužen.

  Ovaj iznos kod platnih kartica **izdatih po osnovu tekućih računa** je identičan iznosu spornog potraživanja kod tekućih računa, iz kog razloga kod utvrđivanja boniteta građana iznos spornog potraživanja po debitnim platnim karticama, izdatim po osnovu tekućih računa je potrebno zanemariti, obzirom da je ono već iskazano na tekućem računu.

  Međutim, banka koja povlači izveštaj nije u saznanju po osnovu kog računa je izdata platna kartica. Zbog toga je bitno da banke **ne dostavljaju** podatke o spornim potraživanjima za debitne kartice koje su izdate po osnovu tekućih računa.

6.2. **Kreditne kartice**

6.2.1. **Korišćenje kartica**

U okviru ove sekcije dati su sledeći podaci:

- redni broj (kolona 1), oznaka šifre banke koja je izdala karticu;
- vrsta kartice model (kolona 2), naziv kartice, domaća ili inostrana i model kredita koji se koristi, a koji može biti:
  - **Charge** - odloženo plaćanje kod koga ceo korišćeni iznos dospeva u određenom roku;
  - **Revolving** – mesečno dospeva ugovoreni procenat od korišćenog iznosa;
  - **Installment** – svako plaćanje se deli na isti broj jednakih rata.
- Aktivnost (kolona 4), ima isto značenje kao i kod debitnih kartica;
- Odobreni kredit sa podkolonama o iznosu, datumu odobrenja kredita i iznosu dozvoljenog mesečnog zaduženja (podkolone 5, 6 i 7);
- Iznos u korišćenju (kolona 8) predstavlja iznos stvarnog korišćenja kredita na dan povlačenja izveštaja;
- Datum isteka važenja kartice (kolona 9) je datum do koga je odobren kredit. Kartica se po isteku njenog važenja amortizuje. Za novi kredit se izdaje nova kartica;
- Status (kolona 10) ima isto značenje kao i kod debitnih kartica;
- Datum prijave KB (kolona 11), takođe ima isto značenje kao i kod debitnih kartica.

6.2.1. **Docnja po kreditnim karticama**

Za kartice u korišćenju kojima je dodeljen status docnje ili utuženja obavezno se iskazuju podaci o docnji, odnosno utuženju kao što su:

datum nastanka, broj dana nastanka docnje, iznos docnje na dan povlačenja izveštaja, kao i maksimalni iznos docnje ostvaren u vremenu trajanja docnje i datum prijave KB.

Podatke o zaduženosti po kreditnim karticama, kao i o neurednosti je potrebno uključiti i koristiti kod utvrđivanja ukupne zaduženosti i o urednosti klijenata prilikom donošenja odluke banke o pružanju konkretne usluge.

7. **Obaveze po lizing ugovorima**

Izveštaj sadrži i podatke o zaduženosti građana po osnovu lizing ugovora (7.1. Korišćenje lizing ugovora), kao i o njihovoj urednosti u izmirivanju ovih obaveza (7.2. Docnja po lizing ugovorima).

Ove podatke je potrebno koristiti na isti način kao i podatke o zaduženosti klijenata po osnovu kredita i o urednosti po osnovu izmirenja obaveza po kreditima.

Za sada, izveštaji Kreditnog biroa ne sadrže podatke o korisnicima lizing ugovora, obzirom da je u toku zaključivanje ugovora i priprema uslova za uključivanje lizing kompanija u sistem rada Kreditnog biroa.

B. Sintetički izveštaj za fizička lica

Osim osnovnog izveštaja za fizička lica Kreditni biro po zahtevu banaka izdaje i sintetičke izveštaje.

Ovaj izveštaj, kao što je već navedeno, banke koriste za donošenje odluke za pružanje onih usluga kod kojih banka može upravljati rizikom i kod kojih može nastati manja šteta za banku (otvaranje tekućih računa i izdavanje platnih kartica).

Podaci sadržani u Sintetičkom izveštaju su identični sa podacima iz Osnovnog izveštaja, s tim što su pojedini podaci u Sintetičkom izveštaju kumulirani, odnosno iskazani zbirno (mesečno zaduženje, iznos docnji i dr.), i što ovaj izveštaj iskazuje stanje zaduženosti i urednosti klijenata na dan povlačenja izveštaja (ne sadrži istorijske podatke).

Preporuka bankama:

a) Građanima koji su **utuženi** kod neke banke za neizmirene obaveze prema tim bankama po osnovu kredita ili po tekućim računima građana i platnim karticama za iznose veće od 10.000,00 dinara ne bi trebalo omogućiti da budu korisnici novog kredita, kao i tekućih računa građana (izuzev elektron kartica).
   Ova preporuka se ne odnosi na one građane koji su imali i izmirili sporna potraživanja prema bankama šest i više meseci pre povlačenja Izveštaja, odnosno kod kojih je proteklo najmanje šest meseci od dana izmirenja spornih potraživanja. Za građane koji na dan povlačenja izveštaja imaju neizmirene obaveze po osnovu utuženja u visini do 5.000,00 dinara sa obradom zahteva pristupiti tek po izmirenju ove obaveze od strane tih građana.
b) Građani čije su mesečne obaveze veće od 30% od redovnih mesečnih primanja, takođe ne bi mogli biti korisnici kredita čiji je rok otplate do pet godina, ali mogu biti korisnici tekućih računa, platnih kartica i kredita sa rokom vraćanja od pet i više godina.
   Ovim građanima je potrebno omogućiti povećanje kreditne sposobnosti uključivanjem prihoda njegovih članova porodičnog domaćinstva. Znači u ovom slučaju se obračun kreditne sposobnosti utvrđuje na osnovu ukupnih mesečnih prihoda i rashoda svih članova porodičnog domaćinstva.

Kreditni skoring

Na osnovu Izveštaja dobijenog od Kreditnog biroa, odnosno podataka sadržanih u Izveštaju, banka donosi odluku o tome da li će konkretnom podnosiocu zahteva pružiti traženu uslugu.

Da bi banka donela optimalnu odluku kojom se za nju minimizira rizik i istovremeno povećava broj korisnika njenih usluga, potrebno je da ovlašćeno lice, ili nadležno telo banke koje donose odluke o pružanju konkretne usluge, na adekvatan način tumače podatke iz Izveštaja.

Iskustva drugih zemalja sa dugogodišnjom tradicijom korišćenja usluga Kreditnog biroa pokazuju da različiti podaci iz Izveštaja treba da imaju različit udeo u ukupnoj oceni boniteta građana. Problem je tim složeniji jer se na osnovu istorijskih podataka koje sadrži izveštaj ovde želi predvideti ponašanje klijenata ubuduće.

1) **Osnovni faktori**

U postupku utvrđivanja boniteta klijenata na osnovu koga će doneti odluku o pružanju određene usluge, banke treba prevashodno da uzmu u obzir sledeće:

1. **urednost, odnosno neurednost klijenata** u dosadašnjem korišćenju bankarskih usluga i poštovanja ugovorenih obaveza. Ovaj faktor participira u ukupnom skoru za bonitet u visini od 35%;
2. **visinu mesečnih obaveza, odnosno zaduženost** prema bankama u odnosu na redovna mesečna primanja (ovaj faktor participira u ukupnom skoru za bonitet u visini od 30%).

Izveštaj koji sadrži istorijske podatke je dobra osnova za predviđanje budućeg ponašanja klijenata banke. Jer, ukoliko je neki klijent bio neuredan, odnosno nije poštovao ugovorene obaveze u prošlosti, velika je verovatnoća da će se tako ponašati i ubuduće.

Klijenti koji su prezaduženi, odnosno koji značajan deo svojih mesečnih primanja angažuju za otplatu kredita ili drugih obaveza prema banakama, realno je da će preuzimanjem novog, dodatnog zaduženja imati problema u izmirivanju novopreuzetih obaveza.

2) **Korektivni faktori**

Pored navedena dva osnovna faktora uticaja na bonitet građana potrebno je uzeti u obzir i sledeće korektivne faktore koji u ukupnom skoringu boniteta participiraju sa 35%:

a. **Datum nastanka neurednosti**. Naime, ukoliko su se neurednosti desile skorijeg datuma ili su u toku, to u većoj meri pogoršava bonitet za razliku od neurednosti koje su se desile ranijih datuma. Naravno, za procenu kretanja ovog pokazatelja potrebni su istorijski podaci, odnosno duža vremenska serija podataka sa kojima sada Kreditni biro ne raspolaže. Ovaj korektivni faktor participira u ukupnom skoru za bonitet od 15%;

b. **Broj povučenih izveštaja** isto tako treba imati u vidu kada se vrši procena boniteta. Što veći broj upita od strane banaka za jednog klijenta znači da je taj klijent podnosio više zahteva za korišćenje kredita ili pozajmica odnosno kartica, što može ukazivati da se klijent nalazi u nekim finansijskim problemima, ili je prezadužen. Ukoliko su ti upiti izvršeni skorijeg datuma, negativni uticaj na skoring boniteta je veći. Ovaj korektivni faktor u ukupnom skoringu za bonitet participira u visini od 10%.

c. **Dužina istorije u korišćenju bankarskih usluga**, takođe u određenoj meri utiče na bonitet. Što duža istorija u korišćenju bankarskih usluga mogućnost procene je veća jer se u datom vremenskom periodu može dobiti bolji uvid u ponašanje klijenta. Ovaj korektivni faktor u ukupnom skoringu za bonitet participira u visini od 5%:

d. **Broj korišćenih kredita**, kao i tekućih računa utiče na bonitet. Naime, što veći broj kredita i tekućih računa to veći negativan uticaj na bonitet klijenta. U ovom slučaju se može pretpostaviti da je klijent prezadužen i da uzimanjem novih kredita kod jedne banke izmiruje obaveze po kreditima koje je uzeo kod druge banke. Ovaj faktor ima negativan uticaj na skor i u slučaju kada klijent ne koristi usluge kod banke, jer u tom slučaju banka nema dovoljno elemenata za proveru njegovog ponašanja u prošlosti, a time i za procenu u budućnosti.

U našem modelu za utvrđivanje skora optimalan broj korišćenih usluga je tri.

Stepen uticaja ovog faktora na ukupan skoring boniteta iznosi 5% .

3) **Model kreditnog skoringa**

Model **Kreditnog skoringa** koji je ovde prezentiran zasniva se na sledećim polaznim osnovama:

1. **Urednost, odnosno neurednost** u korišćenju bankarskih usluga je dominantan faktor uticaja na ukupan skor i iznosi 35%.

   Ovaj faktor se vrednuje preko:

   a) vremena trajanja neurednosti (60%)

Vreme trajanja neurednosti se iskazuje u danima, a utvrđuje se računajući broj dana od dana nastanka do dana njenog prestanka (prelazak u status urednosti iil likvidacije ukupne obaveze), odnosno do dana povlačenja izveštaja (ukoliko je urednost u toku).

Ukoliko klijent ima status neurednosti ili utuženja po osnovu više usluga istovremeno, tada se vreme neurednosti utvrđuje računajući

od najranijeg dana nastanka neurednosti po bilo kojoj usluzi do dana najkasnijeg prestanka neurednosti po bilo kojoj vrsti usluge.

b) iznosa neurednosti (40%).

U ukupan iznos neurednosti uključuju se iznos docnje i utuženja kod kredita, aktiviranih jemstava, tekućih računa, platnih kartica (debitnih i kreditih) i lizing ugovora.

2. **Stopa zaduženosti** je drugi faktor prema visini uticaja na ukupan skor i iznosi 30%.

Stopa zaduženosti se utvrđuje iz odnosa između ukupnog zaduženja i ukupnih redovnih primanja klijenata banke. Ukoliko se utvrđuje stopa zaduženja porodičnog domaćinstva zaduženost se tada utvrđuje na osnovu ukupnih obaveza članova porodičnog domaćinstva i njihovih ukupnih redovnih primanja.

Visina zaduženosti se utvrđuje na mesečnom nivou i uključuje mesečne obaveze po osnovu:

1) kredita u otplati (visina mesečnih rata ukoliko je period otplate na mesečnom nivou i prosečne mesečne obaveze po kreditima čiji su periodi otplate duži od jednog meseca);
2) jemstva po kreditima i to u visini od 5% od iznosa ostatka duga po kreditima koji imaju status uredan, 40% od iznosa ostatka duga po kreditima koji imaju status docnje i 80% od visine ostatka duga po kreditima koji su u statusu utuženja.
3) obzirom da se ovaj podatak treba iskazati na mesečnom nivou iznos dobijen primenom odgovarajućeg procenta na ostatak duga se deli sa brojem meseci preostalih za otplatu kredita.
4) ukupnog iznosa spornih potraživanja koji uključuje iznos u docnji i utuženju po osnovu kredita, tekućih računa i platnih kartica. Ovaj iznos se u celosti uključuje u zaduženje jer se ova potraživanja banaka moraju naplatiti u celosti;
5) 8% od iznosa pozajmice po tekućim računima (ovaj procenat je utvrđen na osnovu prosečnog iznosa korišćenih pozajmica koji iznosi oko 50% i činjenice da se ova pozajmica obnavlja po isteku prvobitnog roka na koji je odobrena).

Visina redovnih mesečnih primanja se utvrđuje na osnovu priliva sredstava na odgovarajući račun u banci, a to je po pravilu tekući račun građana, kao i na osnovu odgovarajućih dokumenata izdatih od strane isplatioca za članove užeg porodičnog domaćinstva.

Podacima o redovnim mesečnim primanjima Kreditni biro ne raspolaže i s toga, ukoliko kreditni skoring utvrđuje Kreditni biro ovaj podatak banka treba da dostavi preko obrasca Saglasnosti odnosno obrasca Zahteva za povlačenje izveštaja od Kreditnog biroa. Izveštaji će u ovom slučaju sadržati i podatak o kredit skoringu.

3. Na osnovu **vremena izmirenja neurednosti** može se utvrditi do kada je neurednost trajala. Najveći negativni uticaj na skor ima tekuća neurednost, jer negativan uticaj se smanjuje protekom vremena. Uticaj ovog faktora na ukupan skor iznosi 15%.
4. **Broj povučenih izveštaja** od strane banaka u proteklih 30 dana na ukupan skor utiče 10%.

Naime, veći broj aplikacija i povučenih izveštaja, posebno ukoliko broj povučenih izveštaja odstupa od broja korišćenih usluga, negativno utiče na skor, jer se u ovom slučaju može pretpostaviti da se klijent nalazi u nekim finansijskim problemima.

5. **Dužina vremena korišćenja** bankarskih usluga utiče u određenoj meri na ukupan skor, jer duži period u korišćenju bankarskih usluga predstavlja bolju osnovicu za ocenu boniteta klijenata. Uticaj ovog faktora na ukupan skor iznosi 5%.
6. **Broj korišćenih bankarskih usluga**, takođe ima određeni uticaj na ukupan skor i to u visini od 5%.

Za klijente koji ne koriste ni jednu bankarsku uslugu je nemoguće izvršiti adekvatnu procenu i predvideti njegovo buduće ponašanje. Sa druge strane, preveliki broj usluga koje klijent koristi (na primer pet ili više tekućih računa) može ukazivati da se klijent nalazi u određenim finansijskim problemima i da podizanjem kredita kod jedne banke izmiruje obaveze kod drugih banaka.

Na osnovu navedenih polaznih osnova u nastavku su date vrednosti pojedinih faktora izračunatih preko broja bodova zavisno od njihovog intenziteta koji utiču na ukupan skor.

Urednost

a) iznos urednosti

	Iznos (u hiljadama)	Broj bodova
do	5	70
	10	80
	20	90
	30	100
	40	110
	50	120
	60	130
preko	>60	140

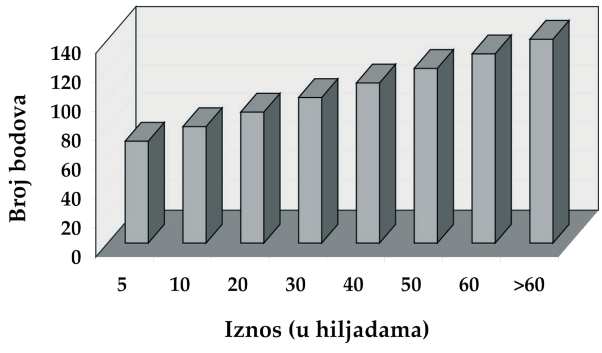

b) vreme trajanja urednosti

	Broj dana	Broj bodova
do	65	100
	70	120
	75	140
	80	160
	85	180
	90	200
preko	>90	210

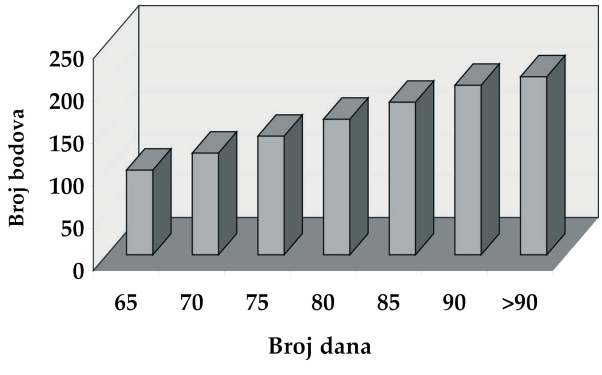

Stopa zaduženosti

	Stopa (%)	Broj bodova
do	5	25
	10	50
	15	75
	20	100
	25	125
	30	150
	35	175
	40	200
	45	225
	50	250
preko	>50	300

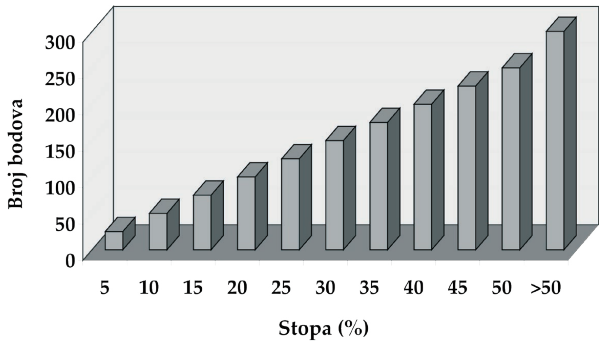

Vreme izmirenja neurednosti (15%)

	Vreme izmirenja	Broj bodova
preko	12 meseci	10
	11 meseci	20
	10 meseci	30
	9 meseci	40
	8 meseci	50
	7 meseci	60
	6 meseci	70
	5 meseci	80
	4 meseca	90
	3 meseca	100
	2 meseci	110
	1 mesec	120
	20 dana	130
	10 dana	140
do	5 dana	150

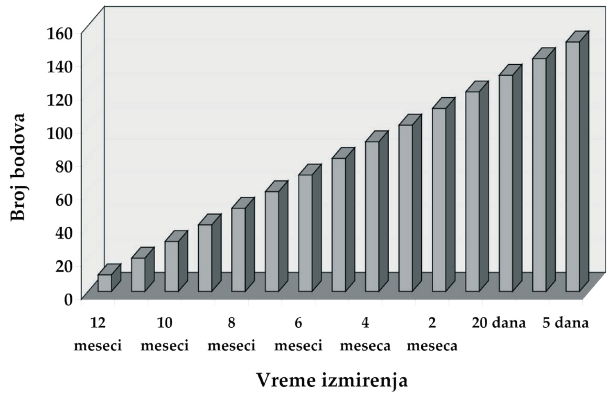

Broj povučenih izveštaja u poslednjih 30 dana (10%)

	Broj povučenih izveštaja	Broj bodova
	0	10
	1	20
	2	30
	3	50
	4	70
	5	80
	6	90
preko	>6	100

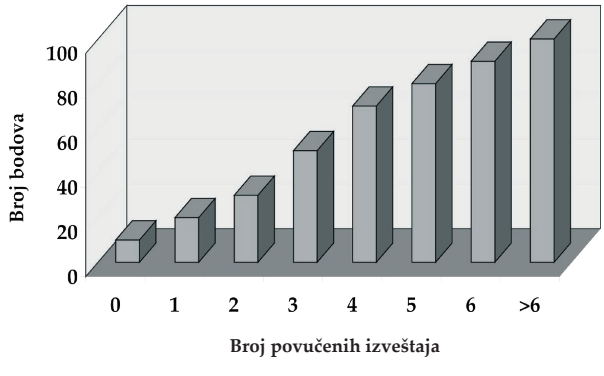

Trajanje korišćenja bankarskih usluga (5%)

	Broj	Broj bodova
do	0	50
	1	40
	2	30
	3	20
preko	>4	10

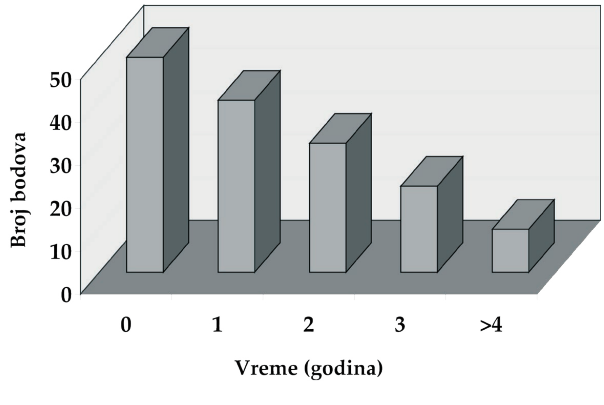

Broj korišćenih bankarskih usluga (5%)

	Broj	Broj bodova
	0	50
	1	40
	2	30
	3	0
	4	20
	5	30
	6	40
preko	>6	50

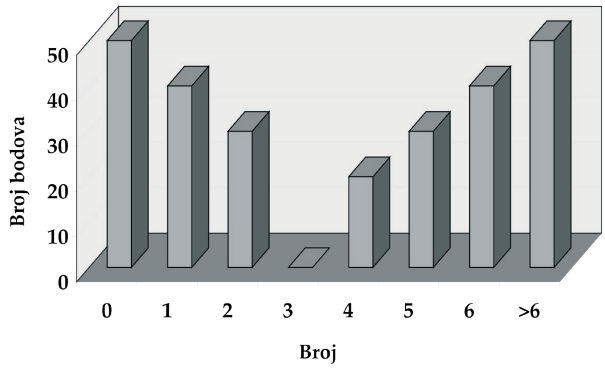

Ukupan mogući broj bodova (100%) = 1000

Kreditni skoring = Ukupan mogući broj bodova - Izračunati broj bodova

Primer

		Vrednost faktora	Negativni broj bodova
1. a)	Iznos neurednosti	4.600,00	70
1. b)	Vreme trajanja neurednosti	62 dana	100
2.	Stopa zaduženosti	19,65%	100
3.	Vreme izmirenja neurednosti	13 meseci	10
4.	Broj povučenih izveštaja	2	30
5.	Dužina korišćenja bankarskih usluga	preko 4 godine	10
6.	Broj korišćenih bankarskih usluga	5	30
Izračunati broj bodova			350
Kreditni skoring = 1000 - 350			650